Záznam ze zasedání

7. zasedání společné meziresortní komise pro nepůvodní a invazní nepůvodní druhy

21. září 2023, 10:00 – 17:00, místnost 447, Ministerstvo životního prostředí ČR, Vršovická 1442/65, Praha 10

Forma jednání: kombinovaná (prezenčně i online)

1. **Program zasedání**..... **SpK 07 Dok 1**

Návrh programu byl schválen bez připomínek.

2. **Prohlášení o podjatosti a střetu zájmů**.....**(bez dokumentu)**

Zasedání se zúčastnilo 9 členů prezenčně a 10 členů online. Členové komise potvrdili, že nejsou podjatí ani ve střetu zájmů.

3. **Schválení záznamu z 6. zasedání společné komise** ..... **SpK 07 Dok 3**

Záznam byl schválen bez připomínek.

4. **Vyjádření dle čl. 2, odst. 2 statutu společné komise - cizí a nepůvodní druhy v akvakultuře**
(žádný dokument)

5. **Vyjádření dle čl. 3 statutu společné komise - invazní nepůvodní druhy**

Členové komise byli informováni o stavu přijímání zásad regulace, ke kterým již komise vydala souhlasné vyjádření.

Ke dni 21. července 2023 byly přijaty zásady regulace pajasanu žlaznatého a bolševníku velkolepého, informace byly následně zveřejněny na webu MŽP (odkaz zde: https://www.mzp.cz/cz/aktuality_nepuvodni_invazivni_druhy).

Zásady regulace vodního moru amerického, husici nilskou, mývala severního a raka pruhovaného byly dne 21.září 2023 zveřejněny na úřední desce MŽP k veřejným připomínkám ve lhůtě 60 dní, tedy do 20.listopadu 2023 (odkaz zde: https://www.mzp.cz/cz/navrh_zasad_regulace).

5.1 Zásady regulace **kraba říčního** .....SpK 07 Dok 05.05

Jiří Patoka představil návrh zásad regulace pro kraba čínského. V ČR neexistuje etablovaná populace, jedná se o druh s katadromní migrací – ze sladkých vod putuje zpět do moře, kde se rozmnožuje. V pobřežních vodách je hodně invazní, ale u nás mu klade překážky říční síť. Jednotky kusů se k nám dostávají s lodní dopravou a klíčová pro jeho šíření je role člověka. Představuje nebezpečí jako přenašeč račího moru, ačkoli je pro něj v delším časovém horizontu také letální. Krab je ojediněle ilegálně prodáván ke konzumaci v ČR. Krab čínský byl zaznamenán na Labi a horním toku Vltavy (únik z chovu/ obchodu). Vzhledem k ojedinělým nálezům a faktu, že se druh v ČR nerozmnožuje (migrace je závislá pouze na lidech), není třeba plošná eradikace. Cílem je místní regulace založená na včasné detekci a zrušení zdrojů šíření (dozor, kontroly, pasti).

Důležité je získávání dat o výskytu od rybářů a kontroly na tržnicích
Osvěta o problematice invazních nepůvodních druhů je klíčová, zejm. u mladší generace – vhodné zahrnout téma do učebnic a programů vzdělávání.
U kraba čínského (stejně jako u mnoha ostatních invazních druhů) nemáme žádnou 100 % metodu, která je funkční, jedná se o kombinaci postupů vhodných pro různé situace a prostředí. Monitoring pomocí environmentální DNA není pro tento druh vhodný, je potřeba většího množství jedinců.

Závěr: *Proběhla první diskuse o návrhu zásad regulace pro kraba čínského. Členové komise mohou své připomínky uplatnit do 14 dní, tj. do 5.10. 2023.*

5.2 Zásady regulace **raka signálního** (tbc.).....SpK 06 Dok 05.04

Jiří Patoka představil návrh zásad regulace raka signálního, vypracované ve spolupráci s Milošem Buřičem z Jihočeské univerzity. Druh je uveden na unijní seznamu a černém seznamu ČR. Rak signální byl v minulosti veden jako potenciálně užitkový tzn. jako náhrada po mizejícím raku říčním, jedinci byli importováni např. z Maďarska. Eradikace raka signálního je komplexní a problematická. Důležitá je podrobná identifikace a znalost lokalit, kde bude provedena eradikace – nutné je dodržovat zásady ochrany okolní přírody a vyhodnotit situaci tak, aby eradikace nezpůsobila zasaženému ekosystému více škody než užitku. Použité metody tedy závisí na místních podmínkách, početnosti populace invazního druhu apod. K metodám regulace patří ruční sběr (časově náročné) či odlov do pastí. Pasti jsou citlivé na velikost jedinců a jejich stáří např. samice do pastí nelezou.
S manuálním odchytem je spojeno nebezpečí selekce jen určité velikosti (velcí raci) – může paradoxně dojít k nárůstu z důvodu narušení přirozené regulace populace velkými samci.
Další metodou je sterilizace – odchyt samců a ozáření RTG. Po opětovném vypuštění brání páření ostatních samců, ale metoda je problematická (zpětně vypouštíme invazní druh, je nutné chytit velké množství samců), časově náročná a nákladná. Další metodou je odstranění gonopodů, a zabránění páření – funguje jen do určité míry, během dvou svlékání gonopody regenerují, jedná se o náročnou metoda s malým efektem. U navržených metod je stále otázkou, jak docílit širokého dopadu na populaci. Manipulace se snížením vodní hladiny není příliš účinná metoda – raci jsou zalezlí v norách se spodní vodou a jsou schopni přejít na jinou lokalitu.
Přeložky toku jako metoda omezení šíření představují zásah do životního prostředí, ale migrace je do určité míry ztížená. Rak signální je ovšem schopný obejít překážku po souši nebo přelézt (jsou schopni uniknout i z akvária). Návrhy vhodných příčných překážek v toku nejsou prozatím typizované, potenciálně vhodné téma pro experimentální výzkum. Existující překážky pomáhají invaze pouze zpomalovat, ale nezabrání jim – v místě výskytu nepůvodních raků je tedy vhodné doplnit bariéry bočními rameny. Bariéry sice fragmentují tok, ale pomáhají regulovat šíření račího moru. Na základě místních poměrů je tedy nutné zvážit, zda odstraňování bariér v toku nepodpoří šíření nepůvodních populací a zda je na místě neponechat.
Biomanipulace pomocí dravých ryb (např. mník) – funguje jako doplňková metoda, ale není jisté, zda jde touto metodou dosáhnout úplné eradikace. Poslední metodou je chemická cesta (použití piscicidů). Tato metoda je ovšem málo prozkoumaná, drastická a v České republice až na výjimky je zakázaná (navíc jediný živočich, který zásah přežije bude s velkou pravděpodobností rak).
Kombinace doporučených opatření funguje pro snížení populace, ale pravděpodobně nelze dosáhnout 100 % eradikace.
Další doporučení: Při vypouštění rybníků nutné dbát na opatrnost – u výpusti položit dostatečně jemná síť, zabránit tak odlivu raků a jejich dalšímu šíření.

Okrasná jezírka – jsou častým zdrojem úniků invazních druhů – zaměřit se na osvětu a prevence úniků.

Závěr: *Proběhla první diskuse o návrhu zásad regulace pro raka signálního. Byly vzneseny následující připomínky:*
– přidat podrobný návod, jak dezinfikovat rybářské náčiní, již zveřejněný v metodice VÚRH.
- doplnit informaci, že s necílovými druhy raků nalezených na společné lokalitě je nutno nakládat, jako by byli infikováni račím morem (pozn. na stejné lokalitě se ovšem většinou původní druhy raků nenachází – hynou kvůli infekci).
- doplnit informaci o usmrcování raků: u desetinohých korýšů neexistuje doporučená cesta, jak je humánně utratit, nejšetrnější je uspat je mrazem – upadnou do letargie ze které se neproberou, nebo je v letargii hodit do vroucí vody. Řeší se kognitivní schopnosti raků za účelem snížení utrpení zvířat, je možné že do budoucna se bude likvidovat úplně jinak.
- doplnit krátké shrnutí v češtině a summary v angličtině

Členové komise zašlou případné další připomínky do 5.10. 2023

5.3 Zásady regulace **střevličky východní** .....SpK 07 Dok 05.01

Jan Dušek shrnul doplněné informace do zásad regulace střevličky východní. Problematická nadále zůstává otázka humánního usmrcování –Aktuální legislativa ovšem neumožňuje nic jiného než následovat doporučení SVS ČR.

Závěr*:*

Dokument bude doplněn v návaznosti na proběhlou diskusi a členové komise zašlou případné další připomínky do 5.10. 2023. Následně bude dokument rozeslán do veřejné konzultace k připomínkám.

5.4 Zásady regulace **nutrie říční** .....SpK 07 Dok 05.02

Jan Dušek shrnul doplněné informace do zásad regulace nutrie říční.

Závěr:

Dokument bude doplněn v návaznosti na proběhlou diskusi a členové komise zašlou případné další připomínky do 5.10. 2023. Následně bude dokument rozeslán do veřejné konzultace k připomínkám.

5.5 Zásady regulace **želvy nádherné**.....SpK 07 Dok 05.03

Jan Dušek shrnul doplněné informace do zásad regulace želvy nádherné.

Závěr:

Dokument bude doplněn v návaznosti na proběhlou diskusi a členové komise zašlou případné další připomínky do 5.10. 2023. Následně bude dokument rozeslán do veřejné konzultace k připomínkám.

5.6 Zásady regulace pro **sumečka černého** .....SpK 07 Dok 05.06

Pavel Jurajda shrnul doplněné připomínky do zásad regulace sumečka černého. Zásady regulace jsou komplexní, proběhla diskuze nad doporučenými metodami usmrcení: předávkování anestetikem (hřebíčkový olej), následné zakopání, možnost zpracování k pokusům – kvašení (výroba hnojiv).

Závěr: *Byly vzneseny následující připomínky:*
- zmínit možnosti likvidace většího množství sumečků
- přidat zmínku v zákoně o rybářství: druhy na EU seznamu jsou v daném zákoně ošetřeny
- doplnit krátké shrnutí v češtině a summary v angličtině

Členové komise zašlou případné další připomínky do 5.10. 2023.

6. Ostatní otázky projednávané dle čl. 2 odst. 4 statutu společné komise z iniciativy jejího předsedy nebo členů

6.1 Plán eradikace pro **sršeň asijskou** .....SpK 06 Dok 05.07

Jiří Skuhrovec a Jan Pergl shrnuli současnou podobu plánu eradikace pro sršeň asijskou a následně proběhla diskuze.
Plán vzniká ve spolupráci s řadou subjektů – HSZ, včelaři, AOPK,

Plán eradikace zahrnuje tzv. Oznamovací plán – užitečný, praktický diagram – co dělat, koho kontaktovat
V rámci popularizace tématu byl vytvořen plakát typického biotopu sršně, který slouží pro lepší identifikace hnízd.
Nejnovější nález ze Slovensko-Maďarských hranic (srpen 2023)
Na začátku září proběhlo na MŽP setkání k opylovačům, kde byl plán eradikace také představen.
V rámci harmonogramu k plánu eradikace a také očekávanému výskytu sršně asijské bude připravena tisková zpráva o jeho dokončení v říjnu 2023. Členové komise budou o těchto krocích informováni.

Závěr: *Proběhla diskuze o plánu eradikace pro sršeň asijskou. Byly vzneseny tyto připomínky:*

– přidat shrnutí v češtině a v AJ
- zkontrolovali schéma informačního toku a akcí (všichni)
- doplnění informací od hasičů

Členové zašlou připomínky do 5.10.

7. Různé

7.1. Aktuální stav přípravy Akčního plánu pro řešení problematiky prioritních způsobů šíření invazních nepůvodních druhů v České republice – informace

Barbora Chmelová představila nejnovější informace týkající se naplňování Akčního plánu proti šíření IAS. Dokument byl schválen vládou ČR v červnu 2023, bude sloužit k podpoře koordinovanému přístupu a hledání synergií napříč resorty, výzkumnými organizacemi a dalšími zainteresovanými subjekty (HSZ, správci liniových staveb, obchodníci apod.). V příštím týdnu (27.9.2023) na MŽP proběhne první setkání koordinační skupiny k naplňování akčního plánu.

7.2. Informace o podzimních akcích se zaměřením na invazní nepůvodní druhy

Jana Pěknicová shrnula informace o proběhlých a plánovaných akcích zaměřených na problematiku invazních druhů.

- 12-13.9. 2023 Setkání invazních odborníků:

https://www.mzp.cz/cz/news_20230918_Vznikla-nova-platforma-k-reseni-problemu-spojenych-s

První neformální setkání k invazím proběhlo ve dnech 12.-13.9. v Průhonicích. Cílem bylo informovat o zaměřeních jednotlivých skupin napříč obory (výzkum, ministerstva, zástupci krajů, univerzity, neziskový sektor, zemědělci a lidé z praxe)., Vznikla tak platforma, sdružující subjekty věnující se problematice IAS, jejíž zaměřením je především sdílení informací, spolupráce a také podpora občanské vědy, envirovýchovy včetně plánované vydání knihy o invazích v České republice.

- 7-8.11.2023 Česko – německý workshop k invazním druhům (v rámci akce zaměřené na klimatickou změnu a biodiverzitu)

Akce je plánována ve spolupráci s německým velvyslanectvím. Setkání proběhne ve Vodňanech a Českých Budějovicích a zaměří se na výměnu zkušeností Workshop bude mít dvě části: konference pro veřejnost a praktický workshop s odborníky Oficiální pozvánka se připravuje a bude rozeslána členům komise.

- 25-26.11. konference České botanické společnosti

Na závěr proběhla krátká debata o aktualizaci EU seznamu nepůvodních invazních druhů. Neexistuje plán pravidelné aktualizace, podněty přicházejí z členských států nebo přímo od EU. pokud je něco, co bychom měli přidat, tak je možnost kontaktovat J. Pergla, který je pověřeným expertem.

Byly krátce představeny informace o novém invazním druhu v Evropě – ohnivých mravencích (*Solenopsis invicta*). První nálezy byly zaznamenány na Sicílii, podle odhadů by se do ČR mohli dostat kolem r. 2050. druh se bude se monitorovat po celé EU. ČR má řadu specialistů na mravence,

v případě potřeby se zapojí (např. Petr Klimeš – výzkum mravenců na Papui Nové Guinei), Mravenec je relativně nebezpečnější než sršeň, způsobuje vážné škody na majetku (budovy apod.), v zemědělství, jsou schopni usmrtit drobná zvířata apod. Je možné se inspirovat řadou projektů v USA – šíření mravenců má např. souvislosti s rostlinami, habitaty apod.

7.5 Místo, čas a program příštího zasedání

Závěr: Příští zasedání společné komise se uskuteční 24. 11. Na programu je projednání zásad regulace sumečka černého, raka signálního a kraba čínského. Dle plánu by měly být představeny zásady regulace ondatry pižmové a psíka mývalovitého. Zásady regulace slunečnice pestré budou na žádost P. Jurajdy přesunuty na následující zasedání.